

SONDA DO EKOSYSTÉMU SOCIÁLNYCH INOVÁCIÍ NA SLOVENSKU

Ashoka v partnerstve s organizáciami Svatobor a Green Foundation zmapovala hlavné bariéry a výzvy, ktoré stoja v ceste rozvoju fungujúceho ekosystému sociálnych inovácií na Slovensku. Na základe hĺbkových rozhovorov s viac ako dvadsiatimi hýbateľmi systémových zmien a ich podporovateľmi sme identifikovali príčiny, ktoré na Slovensku bránia rozvoju a šíreniu spoločensky prospešných inovácií.

s finančnou podporou

ZHRNUTIE HLAVNÝCH BARIÉR EKOSYSTÉMU SOCIÁLNYCH INOVÁCIÍ NA SLOVENSKU

(1) OBMEDZENÉ ZDROJE PRE DLHODOBÉ A INŠTITUCIONÁLNE FINANCOVANIE ORGANIZÁCIÍ

Zásadnou oblasťou, ktorá momentálne predstavuje pre inovátorov a organizácie najväčšiu bariéru, sú **obmedzené zdroje pre dlhodobé a inštitucionálne financovanie inováčných organizácií**. To obmedzuje organizácie v investíciách do rozvoja svojich kapacít (najmä advokačné a mediálne aktivity). Zároveň aktivity, ktoré sú kľúčové pre sociálne inovácie, väčšina organizácií realizuje v obmedzenej miere či nerealizuje vôbec - predvýskum, testovanie, škálovanie a prenos na systémovú úroveň. Objavujú sa únava a vyhoranie inovátorov a malý záujem mladšej generácie o činnosť v neziskových organizáciách. Za dôsledok obmedzeného financovania mnohí označujú aj prevládajúcu vzájomnú nedôveru medzi neziskovými organizáciami, konkurenčný boj a egoizmus.

(2) ABSENCIA PRIESTORU PRE SIEŤOVANIE A ZDIELANIE SKÚSENOSTÍ

Slovenskí inovátori (changemakeri) potvrdili, že sa navzájom zväčša poznajú, ale napriek tomu existuje takmer nevyužitý potenciál pre vzájomnú spoluprácu v oblasti inovácií a ich rozvoja (obzvlášť škálovania a prenosu na systémovú úroveň). V súčasnosti podľa výsledkov sondy **neexistuje aktívny, funkčný a bezpečný “priestor” pre výmenu názorov, sieťovanie a zdieľanie skúseností**, spoločné pravidelné pracovné stretnutia a vecnú diskusiu o spoločenských výzvach v tejto téme. Sociálne inovácie nie sú u nás dostatočne etablované, chýba terminológia a pretrváva **nízke povedomie o príkladoch dobrej praxe a príbehoch inovátorov**.

(3) NÍZKA ZNALOSŤ A KAPACITA PRE MERANIE DOPADOV

Realizácia inováčných projektov ostáva väčšinou bez kvalitného merania ich dopadov. Projektové indikátory sú často dostatočným ukazovateľom pre poskytovateľov finančných prostriedkov, záťaž pri vykazovaní sa namiesto sledovania dopadov sústreďuje na vykazovanie nákladov, finančného auditu a pod. **Pre meranie dopadov chýba finančná aj metodická podpora**, ale často aj záujem zo strany podporovateľov. Preto často dochádza k vytváraniu falošného dojmu “úspechu” všetkých projektov namiesto otvoreného overovania efektov inováčných riešení. Nie je tu priestor pre “zlyhania”, ktoré sú pre sociálne inovácie zásadné.

(4) NEVYHOVUJÚCE MEDZISEKTOROVÉ VZŤAHY A VZÁJOMNÉ OČAKÁVANIA

Prostredie, v ktorom sa inovátori pohybujú, **je poznačené nie najlepšimi medzisektorovými vzťahmi a negatívnymi očakávaniami**. Medzi biznisom a neziskovým sektorom občas dochádza k spolupráci, ale tie prinášajú mnoho rizík a nie vždy majú obe strany rovnaké ciele. Verejná správa je voči inovátorom skôr v obrannej pozícii a nie je otvorená spolupráci. Najviac sa inovátorom rozvíjať vzťahy a presadzovať prípadné riešenia na úrovni samospráv. Istý potenciál vnímajú inovátori v zapájaní odborníkov z akademickej sféry, obzvlášť v oblasti merania dopadu, testovania, pilotovania nových námetov a lepšieho dátového zázemia pre činnosť organizácií.

(5) CHÝBAJÚCA PODPORA PRE ROZVOJ MULTIDISCIPLINÁRNYCH TÍMOV V ORGANIZÁCIÁCH

Sociálne inovácie sa často dotýkajú viacerých spoločenských aspektov, preto je podľa inovátorov kľúčové **podporovať multidisciplinaritu tímov viac než kompetencie jednotlivcov**. Takáto podpora však momentálne nie je dostupná, napriek tomu, že kvalitné tímy pripravené riešiť súčasné spoločenské problémy by mali byť v ideálnom prípade rôznorodé z hľadiska odbornosti i sektorov.

(6) DISPROPORČNÁ PODPORA V INOVAČNÝCH FÁZACH

Jedno z hlavných bariér rozvoja inovácií na Slovensku je tiež **nízka nadväznosť a nevyváženosť podpory v jednotlivých fázach inovačného cyklu**. Väčšina dostupných finančných a nefinančných podpôr má taký charakter a podmienky, ktoré neumožňujú realizovať riešenia v dlhodobých horizontoch. **Takmer neexistuje priestor pre testovaciú fázu, škálovanie, overovanie dopadov a prenos na systémovú úroveň**. Príkladov dobrej praxe a overených riešení, ktoré efektívne odpovedajú na spoločenské problémy, je na Slovensku dosť, avšak často ostávajú v rukách nositeľov inovácií alebo v lokalite ich realizácie. Inovácie sa neprenášajú, nedarí sa ich škálovať, nie to ešte posúvať na systémovú úroveň.

(7) NEZÁUJEM VEREJNEJ SPRÁVY O INOVAČNÉ RIEŠENIA A ICH NÍZKA ADAPTÁCIA NA SYSTÉMOVÚ ÚROVEŇ

Verejná a miestna správa ostáva slepá, **prevláda nezujem o nové riešenia**, ktoré sa potom neadaptujú. Medzi neziskovým a verejným sektorom panujú napäté vzťahy a negatívne postoje - mimovládne organizácie sú vnímané ako útočné, verejná správa ako nekompetentná a bez záujmu. Inovácie sa neprenášajú na systémovú úroveň, ak sa niečo podarí presadiť, je to zväčša zásluha jednej výnimočnej osobe v úrade. Zamestnanci verejnej správy nemajú o sociálnych inováciách veľké povedomie.

(8) ROZDIELY V OČAKÁVANIACH DONOROV A INOVÁTOROV

Problematicky sa javí aj výber podporovaných projektov, keď atraktivita riešenia často víťazí nad kvalitou, rovnako ako neustále hľadanie nových nápadov na úkor rozvoja tých overených. Silnie volanie po **zмене nastavenia podmienok u poskytovateľov**, otvorenie debaty a presadenie užšej a dlhobokejšej obsahovej spolupráce tak, aby dochádzalo k efektívnejšiemu využitiu prostriedkov a prehĺbeniu vzájomnej synergie medzi realizátormi a donormi.

(9) NEROVNOMERNÁ PODPORA REGIÓNOV OPROTI BRATISLAVE

Bariérou pre niektorých inovátorov je aj **geografická vzdialenosť Bratislavy od zvyšku krajiny**. Väčšina podpory sa sústreďuje v hlavnom meste a nedostáva sa do regiónov, kde je však často silnejšia potreba riešenia spoločenských problémov. Okrem tejto nerovnováhy dochádza aj k odchodu schopných jednotlivcov z regiónov do Bratislavy či zahraničia.